

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

In dit nummer o.a.

Algemene ledenvergadering 17 mei

Portret van Martha Deierkauf

Afdelingsnieuws

BELEEF DE NATUUR!

KAMPEER & OUTDOOR REILING

Hardenberg Almelo

Hardenberg ± 4000m²
Almelo ± 900m²

De Grootste Kampeerwinkel van Overijssel!

Dit voor onderhoud en scheidendstenen aan uw caravan of camper kunt u terecht bij Kampeer & Outdoor Reiling Hardenberg.

Kampeerartikelen
Outdoorartikelen
Caravanonderdelen
Wandelschoenen
Gasflessen
Kleding

Winkel / Caravans / Werkplaats

Hardenberg
Lewel 2
7772 TT
T 0523 260396

Dechoff's
BOVAG

Winkel
Almelo
Hospitaalweg 4
7607 TW
T 0546 815847

Kijk voor meer informatie op onze website: www.kampeerenoutdoorreiling.nl

PEARLE OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg
Fortuinstraat 3a
Tel. (0523) 27 16 10

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

Wij adviseren u graag over uw verzekeringen, uw hypotheek en bij de aan- en verkoop van uw woning!

VRIELING

- Verzekeringen
- Makelaardij
- Hypotheken
- Bankzaken
- Pensioenen
- Arbodienst

Dedemsvaart | Hardenberg | Zwolle
0523 - 28 27 26 mail@vrieling.nl vrieling.nl

JUMPER
de diersuper

OVERWEG JUMPER HARDENBERG

www.overweghardenberg.nl

Hessenweg 17 | 7771 CH | Hardenberg | T. 0523-261684

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpetten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

woonwinkel RAMAKER

www.fotoramamahardenberg.nl info@fotoramamahardenberg.nl

Herbers
T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG
TEL. (0523) 26 20 54

FOTORAMA
A World Of Color
Adm. Helrichstraat 35, Hardenberg-Tel. 0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/a 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruin-tonen.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

SPECTOR

www.fotoramamahardenberg.nl info@fotoramamahardenberg.nl

Voorwoord

Beste IVN-ers

Voorjaar 2022.

Het is best even nadenken als je begint aan een voorwoord voor ons verenigingsblad. De natuur komt met de dag meer tot leven. Er is veel te observeren en te genieten en daar kan je van alles vinden en daar kan je van alles over schrijven. Dat moet en mag ook in een blad als De Hommel.

Maar intussen, terwijl de natuur z'n natuurlijke gang gaat, lijkt het menselijk geslacht (genus), de Homo Sapiens, (de verstandige/wijze, denkende mens), meer en meer het spoor bijster te raken en geen bedreigde maar meer een bedreigende soort te worden. Het houdt ons allemaal bezig.

Terug naar onze eigen vereniging. Ook daar is de rust nog niet weergekeerd en ook daar spelen zaken die ons bezig houden.

De vereniging en de werkgroepen draaien maar organisatorisch moet er nog wel het een en ander op de rit gezet worden. In de uitgave van deze Hommel treffen jullie dan ook de uitnodiging aan voor de ALV, die door de COVID-pandemie is uitgesteld.

Naast de standaard-agendapunten is op deze avond de vorming van een nieuw, actief bestuur van groot belang. Zonder bestuur wordt het voortbestaan van onze IVN-afdeling bedreigd. Dus ook in dit voorwoord nog eens de oproep om u kandidaat te stellen. Voor ons gevoel is het echt erop of eronder!

Tot besluit: Om de stemming in dit korte voorwoord toch weer een positieve draai te geven het volgende. Vanmorgen stond ik even in de zon onder de bloeiende kersenboom. In de boom werd "gewerkt"! Met de ogen dicht heb ik een minuut of vijf geluisterd naar hommels, bijen en ander zespoters die met niet aflatende ijver, voor zichzelf, voor de boom en ook een beetje voor mij aan het werk waren. Ik werd er blij van.

Namens de redactie en het interimbestuur veel leesplezier.

Jaap Muilwijk

Tot 17 mei!!!

Van de redactie:

Bij het artikel over de Amerikaanse vogelkers, op blz. 14 van de vorige Hommel, is de redactie vergeten de namen van de fotografen te vermelden. De foto's zijn van: Jan den Ouden en Bart Nyssen. Onze excuses hiervoor.

Colofon

De Hommel

Afdelingsblad van de IVNafdeling
Hardenberg / Gramsbergen.
27ste Jaargang, nummer 1-2022

Waarnemend secretariaat:

E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:

Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar
E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:

Cock en Jacqueline Slootweg, Xandra Scherpbier

Aan deze uitgave werkten mee:

Aart Bentsink, Jaap Muilwijk, Jacqueline Slootweg, Jan van Hoek, Janny Leenheer, Jari en Lars Kampjes, Lydia de Waard-Levöleger, Martha Deierkauf, Miriam Gerrits, Peter Fleurke, Rinie Termaat, Thirza Wesselink, Wiebe Tolman.

Drukker:

Editoo B.V. te Arnhem.

Inhoudsopgave

- 3 Voorwoord / Colofon / Inleveren kopij
- 4 Zwaluwnestkasten
- 5 Wiebe Tolman in het zonnetje / 1 april
- 6 Vogelweetje / Zoek de schapen
- 7 Paddenstoelenwerkgroep / In memoriam
- 8 Werkgroep landschapsonderhoud
- 9 Vogelwerkgroep
- 10 Algemene ledenvergadering
- 11 Vleermuizen / Werkgroep duurzaamheid
- 12 Boekenrubriek
- 13 Lezen voor kinderen / John Clare
- 14 Natuurbescherming in Nederland
- 15 Een portret van...
- 16 Een levende tuin maak je zelf (deel2)
- 17 Wandeling Dwingelderveld / Wandeling Kampen
- 18 Bestuur en werkgroepen

Inleveren kopij

U kunt te allen tijde kopij inleveren.

Aantal woorden per artikel: 300 tot 400 woorden.

Graag de foto's apart inleveren als een JPG-bestand.

Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen.

Bij de voorpagina

Foto: Michiel Scherpbier

Zwaluwnestkasten

Er is wat meer activiteit dan normaal rond het melkveebedrijf van de familie Reinders aan de Pothofweg in Ane. Op het erf staan auto's die er anders nooit staan, er liggen balken, er staan dozen en af en toe struikel je over een accuboormachine of over het snoer van een afkapzaag. Een aantal leden van de werkgroep landschaponderhoud van het IVN gaat vandaag aan de slag om nestkasten voor de huiszwaluw op te hangen. Dit n.a.v. het in 2019 gestarte "projectplan nestkasten huiszwaluwen Hardenberg".

Aanleiding voor dit project

Op het adres Pothofweg 7 te Anevelde heeft de familie Reinders een melkveehouderij.

Op het erf staat een grote stal, waarvan de lange gevels zijn voorzien van gazen screens die mechanisch omhoog en omlaag kunnen. De centrale aandrijfjas en de katrollen bevinden zich vlak onder de overstek van het dak van de schuur. Op deze katrollen bouwen de huiszwaluwen jaarlijks hun nesten. Hierdoor kunnen de katrollen niet meer bewegen. Aangezien verstoring van broedende vogels strafbaar is, kunnen de screens, die bedoeld zijn om insecten uit de stal te weren, niet gebruikt worden. Dit is een onwenselijke situatie.

Het gaat om zeker 25 nesten per stalzijde, waarmee deze locatie een "hotspot" is als het gaat om het voorkomen van deze soort in Hardenberg en omgeving. IVN-afdeling Hardenberg/Gramsbergen wil het broedsucces van deze aandachtsoort op deze plaats graag behouden en heeft daarom een beroep gedaan op de subsidieregeling "Soorten op orde 2.0".

De huiszwaluw bouwt van modder (klei, leem) een komvormig nestje. De bovenzijde van deze nestkommen is open. Voor beschutting tegen regen en roofvogels, zoeken de vogels als broedlocatie een overstekende dakrand. Daarbij kiezen de vogels meestal voor plekken met een kleine steun, zodat het kommetje een stevige verankering heeft. Het gebrek aan zulke geschikte plekken maakt dat de huiszwaluw inmiddels nog maar in kleine getale in Nederland voorkomt.

De nestkasten zijn los van de centrale aandrijfjas gemonteerd

Bij Vogelbescherming Nederland zijn kunstnestkommen voor huiszwaluwen verkrijgbaar. Deze nestkommen worden goed gebruikt. Door deze nestkommen te plaatsen onder de dakrand, en de plekken boven de katrollen af te screenen met balken, kan het broedsucces van de huiszwaluwen behouden blijven en kan de boer de screens gedurende de zomermaanden blijven gebruiken.

De praktische invulling op 15 maart.

Het duurde enige tijd voordat de theoretische onderbouwing van het plan in de praktijk vorm en vaart kreeg. Het aantal kapiteins op schip moest eerst worden gereduceerd en er moest een duidelijke taakverdeling komen. De situatie ter plaatse, met name onder de dakrand werd nogmaals bestudeerd en geëvalueerd. Vervolgens begon er geleidelijk een duidelijk uitvoeringspatroon te ontstaan. Er waren permanente steigerzitters, die zij aan zij onder de dakrand de montage verzorgden. Er was een steigerverplaatsploeg die op commando de steigerzitters naar de volgende werklocatie duwden. De zaag en voorboorploeg hield zich bezig met het op maat zagen van de balken en met het voorboren en plaatsen van de schroeven. En dan was er nog een ploeg die de nestkasten uitpakte, voorzag van bevestigingsmateriaal en distribueerde naar de afwerkplek

Ondersteuning van het geheel werd geleverd door de cateringsploeg van de familie Reinders.

De doelstelling om dit project in twee dagen te realiseren werd in 1 dag behaald. Ook de gemeente Hardenberg heeft d.m.v. subsidie bijgedragen aan de totstandkoming van dit project. Dit werd gesymboliseerd door de actieve bijdrage van wethouder Te Rietstap. Hij verankerde m.b.v de accuschroefmachine de laatste nestkasten.

Tekst en foto's: Jaap Muilwijk

Johan Poffers en wethouder Te Rietstap druk aan het werk

28 januari 2022, een frisse winterochtend bij de Steenuil, het onderkomen van de Werkgroep Landschapsonderhoud.

We zijn na de versoepeling van de Coronamaatregelen weer met 20 mannen bijeen. Het is een bijzondere ochtend. De eindejaarsbijeenkomst kon niet doorgaan vanwege Coronamaatregelen. Dat was in het bijzonder jammer omdat we afscheid wilden nemen van Wiebe als coördinator van de werkgroep. In klein verband is toen in december Wiebe al voor zijn huis in het zonnetje gezet. Hem is toen namens de werkgroep een smoelenboek en een schitterende Steenuil overhandigd.

Wiebe heeft afscheid genomen als coördinator van de werkgroep, maar geen afscheid van de groep. Het vele werk dat Wiebe voor de Werkgroep Landschapsonderhoud heeft gedaan moet worden overgenomen door meerdere mensen, zoals een penningmeester, een contactpersoon voor de houtverkoop en twee mannen voor de contacten met onze opdrachtgevers, nl. de Gemeente Hardenberg, SBB en Landschap Overijssel. Jarenlang heeft Wiebe dit werk in zijn eentje gedaan en heel nauwkeurig, als een geboren leider. Iedereen accepteerde de leiding van Wiebe en het liep ook altijd gewoon goed.

Wiebe had nog een laatste keer een "vrijwilliger van het jaar" uitgekozen. Op zijn eigen cryptische manier werd de vrijwilliger van 2021 door Wiebe omschreven en moesten wij raden wie de uitverkorene was. Het was Hendrik Jan van der Veen. Aan hem werd onder applaus de oorkonde aangeboden.

Daarna was er tijd voor een borrel en een lekkere bord snert. In de open lucht want Corona is nog steeds onder ons.

Peter Fleurke.

1 April

Nee, geen 1 aprilgrap, maar aprilletje zoet geeft toch nog een witte hoed!

Vanmorgen zag de tuin er op 1 april wit uit.

De hyacinten, tulpen, sterhyacintjes, de daslook in knop en wat nog meer hebben allemaal een witte hoed.

De appelboom staat op het punt te gaan bloeien. Hopelijk wacht het moment van bloeien nog een paar dagen.

De takken van de bloeiende rozemarijn vorige week nog vol hommels en bijen, buigen nu onder de last van sneeuw.

Mussen en mezen vliegen van mijn tuin naar die van mijn buurman. In beide tuinen is volop te eten voor ze.

Afgelopen week bij de eerste nestkasten controle zagen Martha en ik in een nestkastje een koolmeesje bezig met haar nest van mos.

Ze keek me aan zo van; "wordt goed hè?"

De lente is er ondanks de sneeuw wel degelijk!

Tekst en foto's: Janny Leenheer

Vogelweetje

Het Goudhaantje

(*Regulus regulus*)

Er wordt wel eens beweerd dat het winterkoninkje het kleinste vogeltje van Europa is, maar die eer komt het goudhaantje toe. De gewichten van beiden zijn 8 gram voor het winterkoninkje en 5 gram voor het goudhaantje. Een duidelijk bewijs dus.

Dit kleine kwieke bosvogeltje komt soms in de bebouwing voor. Typisch is dat ze dan meestal in bamboeplanten naar voedsel gaan zoeken. Zo ook bij mij in de tuin. Ik ontdekte dat er in de bamboe veel kleine vliegjes zaten. Ook uit andere tuinen kreeg ik reacties dat goudhaantjes speciaal in de bamboe naar voedsel speurden. Met zo'n klein snaveltje zijn ze uiteraard ook aangewezen op hele kleine insecten. Goudhaantjes leven meestal groepsgewijs hoog in bomen. Ook weer typisch is daarbij hun voorkeur voor sparrenbomen. Hun hoge schrille geluid in de boomtoppen verradt daar hun aanwezigheid. Oudere mensen, zoals ik, kunnen dat geluid niet meer horen. Maar de herinnering blijft.

Soms kan men het treffen dat ze op de grond zitten. Ze zoeken dan vaak in het mos naar kleine insecten. Het is opvallend hoe mak ze dan zijn. Je kunt ze tot op enkele meters benaderen.

Er is een klein verschil tussen het mannetje en het vrouwtje. Het streepje op de kop (kruinstreep) is bij het vrouwtje zuiver geel en bij het mannetje iets meer oranje.

Naast het goudhaantje bestaat er ook het vuurgoudhaantje. Deze heeft een duidelijke oranje kruinstreep, soms haast tegen het rode aan. Maar de kleur van de kruinstreep is niet het enige verschil met het gewone goudhaantje. Het vuurgoudhaantje heeft een witte oogstreep, terwijl de lichaamskleuren ook iets feller zijn. Beide kleurslagen zijn interessante vogeltjes in onze natuur.

Wiebe Tolman.

Foto's: Gerwin Plaggenmarsch

Zoek de schapen

Vandaag gaan we onverwachts naar Drenthe. Het is een zonovergoten dag wanneer we na de preisoep met gebakken aardappeltjes met drie auto's op pad gaan. Het kan niet anders want na afloop gaat ieder een andere kant op. Het vertrekpunt is Peize en de voorste auto weet de weg. Na tien minuten weten we al niet meer waar we zijn en volgen de anderen. Wanhopig proberen we de namen van de kleine dorpjes te onthouden, lijkt ons handig voor de terugweg. De rit duurt lang en de weggetjes worden alsmaar smaller en bochtiger, regelmatig passeren we fietsers en hopen maar dat we er bijna zijn. Na ruim een half uur zijn we op de plek van bestemming aangekomen. Balloërveld, een 367 ha. groot heidegebied. Natuurlijk zijn we niet de enige, maar groot en weids is het wel. Voorbij de lege schaapskooi volgen we het pad over de hei en hopen straks de Drentse heideschappen tegen te komen. Het gebied ligt er fraai bij en in de verte zagen we een kudde paarden terwijl we moeizaam door het rulle zand kuierden. Maar waar we voor kwamen, namelijk de schapen, kwamen we niet tegen. De zon brandde in de heldere blauwe lucht en na een tijdje gingen we weer terug want die paar uurtjes zijn te kort om het hele veld door te lopen en dan moet je ook nog een goeie kaart bij je hebben. Het is jammer van de schapen want die zullen we vandaag niet zien. Maar het is een prachtig gebied om nog eens te bezoeken. Ergens aan de andere kant van dit uitgestrekte gebied loopt de herder met zijn kudde van 400 schapen, de grootste kudde van heel Drenthe. Bij de schaapskooi is op het informatiepaneel te lezen waar de kudde te vinden is op die dag, dit hadden wij niet gezien. En nu maar hopen dat we de weg naar huis weer terug kunnen vinden, het is laat geworden.

Buitengroetjes Jacqueline.

Balloërveld

Foto: Nelly Nieuwenhuizen

Paddenstoelenwerk- In memoriam groep

Jaarverslag 2021

2021 was een goed paddenstoelenjaar. In totaal hebben we 213 soorten waargenomen, tegen 125 in 2020.

Vanaf eind augustus tot begin december zijn we 14 keer op pad geweest naar in totaal 11 verschillende gebieden rond Hardenberg en Ommen. Tijdens de excursies en inventarisaties hielden we ons natuurlijk aan de geldende corona maatregelen, dat hield ook in dat we niet bij elkaar in de auto stapten en de locaties zoveel mogelijk met eigen vervoer bezochten.

Op 12 oktober zijn we met een externe gids, Willy Jansen, naar Landgoed Windesheim en de Tichelgaten bij Zwolle geweest. Omdat in dat gebied meer klei in de bodem zit dan bij ons vind je daar ook andere paddenstoelen. Het werd een gezellige en leerzame excursie. In totaal hebben we die dag 118 soorten gezien, een record voor onze werkgroep! Ook volgend jaar willen we proberen een dagexcursie te organiseren naar een gebied met een andere grondsoort dan onze omgeving, zodat we kunnen kennismaken met soorten die in onze regio niet algemeen zijn.

Het Ariër Koeland was dit jaar een paradijsje voor paddenstoelen liefhebbers, we vonden elf verschillende wasplaten waaronder de zeer zeldzame Granaatbloemwasplaat.

Bij dit verslag een aantal foto's van de mooiste waarnemingen. De foto van Oranje oesterzwam is van Geert de Lange, de andere foto's zijn door mij gemaakt.

Lydia de Waard-Levöleger

Baukje Reitsma

Woorden zoeken in stilte.

Het is stil geworden. Stil in Anerveen, stil binnen het interimbestuur van IVN Hardenberg Gramsbergen, stil binnen de werkgroepen en stil voor iedereen die haar op wat voor manier dan ook kende.

Baukje is overleden op 25 maart, 10 maanden nadat ik haar in haar paradijselijke tuin, haar trots, aantrof, hard aan het werk, blakend van energie.

En dan. Zo snel, in korte tijd van zelfstandig en actief, naar "gedwongen" afhankelijkheid. Dat was voor haar en voor de mensen die haar kennen, niet te bevatten. Ze wilde zo graag onafhankelijk zijn en blijven.

Zo was Baukje, energiek en autonoom, bij alles wat ze deed en bij alles waar zij zich voor inzette. Voor anderen was het soms moeilijk om haar hierin bij te houden. Je moest haar kennen of leren kennen. Of niet.

Als IVN-ers kennen wij haar vooral uit de actieve bijdrage die zij leverde bij meerdere verenigingsaangelegenheden.

Zij was actief in het verenigingsbestuur, als afdelingssecretaresse maar ook als bestuurslid. Ze had een centrale rol bij de distributie van de IVN-informatie en bij de organisatie en de afhandeling van de afdelingsvergaderingen.

Ze was actief als natuurgids en wist met haar eigen specifieke kennis veel mensen te boeien.

Op haar eigen wijze heeft ze met veel energie meegewerkt aan de periodieke verschijning van De Hommel.

En dan nog haar eigen favoriete werkgroepwerkzaamheden bij de werkgroep nachtvinders en paddenstoelen. Ze heeft letterlijk haar sporen nagelaten.

En ze had nog plannen. Plannen om nog meer te doen voor onze afdeling. Daarom wilde ze ook in het interimbestuur om onze afdeling draaiend te houden en op termijn wilde ze ook wel weer in een nieuw bestuur haar bijdrage leveren.

Het mocht niet zo zijn.

Met intensieve zorg door haar familie heeft zij thuis, het plekje waar zij zo trots op was, het laatste stukje van haar leven doorgebracht, totdat haar energie, de energie van Baukje helemaal op was.

Baukje, dank voor wat je voor ons hebt gedaan en betekend.

Interim bestuur IVN Hardenberg Gramsbergen

Werkgroep landschapsonderhoud

De werkgroep landschapsonderhoud is een onderdeel van de IVN en werkt in opdracht van de gemeente Hardenberg, stichting het Overijssels landschap en Staatsbosbeheer in diverse natuurgebieden binnen de gemeente Hardenberg. Door de coronapandemie hebben de werkzaamheden gedurende lange tijd stil gelegen en heeft de werkgroep minder werkzaamheden kunnen verrichten dan in vorige jaren. Toch zijn er nog voldoende klussen uitgevoerd in de natuur en op de werklocatie aan de bosweg. In 2021 zijn in het gemeentebos veel invasieve boomsoorten, zoals de Amerikaanse vogelkers en de Amerikaanse eik geveld en jong opschot verwijderd. Doordat er meer licht in het bos doordringt komt het uitdunnen van het bos de groei van struiken en kruiden ten goede. Het gevolg daarvan is dat er meer schuil-, foerageer- en nestelplekken voor vogels zijn. Voor het Overijssels landschap hebben de vrijwilligers een heideveld in Collendoorn, gelegen vlakbij de voormalige vuilnisstort, in enkele weken omgetoverd van een overwoekerd veld tot een gezond ogend stuk heide. Verder zijn er in dit gebied paden opgeschoond, zodat het gebied goed bereikbaar is voor recreanten en natuurliefhebbers. In boswachterij Hardenberg zijn in enkele percelen de door Staatsbosbeheer gebleste bomen geveld, afgevoerd en op de werklocatie verwerkt tot brandhout. Dit laatste gebeurt voornamelijk op de vrijdagmorgen door de groep van maximaal 25 deelnemers. Door de opbrengst van de houtverkoop is de groep nagenoeg geheel zelfvoorzienend en gebruikt de inkomsten voor aanschaf, onderhoud en in werking kunnen houden van werktuigen en machines.

Jaarlijks neemt een afvaardiging van de werkgroep deel aan de Natuurwerkdag onder leiding van Staatsbosbeheer. In de boswachterij is, in samenwerking met de jeugd, heide ontdaan van vliegdennen en vliegberken. Natuurbeleving en zorg leren dragen voor de natuur worden zo van oud op jong overgedragen. Ieder jaar wordt er uit de gelederen een vrijwilliger van het jaar gekozen. Dit jaar was Hendrik Jan van der Veen de gelukkige en kreeg uit handen van Wiebe Tolman een oorkonde en presentje en zo waardering voor zijn betrokkenheid en inzet.

De werkgroep is een dynamisch geheel en deelnemers gaan en komen, maar het animo om te mogen deelnemen in deze werkgroep is groter dan dat er plaatsen zijn. Voor 2022 is de groep op volle sterkte. De werkgroep werd tot eind december 2021 geleid door oprichter en voorman Wiebe Tolman. Hij vond dat, mede door zijn leeftijd en daarbij het gaan tellen van de jaren, na 25 jaar leiderschap het tijd was om het stokje over te dragen. In Marinus Benning en Gerard Timmerman vond hij twee waardige opvolgers en zij zijn vanaf 1 januari 2022 de coördinatoren van de werkgroep. Wiebe Tolman kreeg als herinnering een uit hout gehakte steenuil, iets voor de inwendige mens en een bloemetje voor zijn vrouw. We bedanken Wiebe voor al de mooie jaren dat hij, op zijn geheel eigen en inspirerende wijze, leiding aan ons heeft gegeven en vinden het fijn dat hij, in een andere functie, lid blijft van de groep.

Tekst en foto: werkgroep

Vogeljaaroverzicht 2021

In 2021 werden er maar liefst 199 vogelsoorten in de gemeente Hardenberg gezien en dat was het beste jaar tot nu toe sinds de oprichting van waarneming.nl. In deze tekst nemen we jullie mee in de meest noemenswaardige waarnemingen van 2021. Het jaar begon redelijk warm maar in februari kregen we een erg koude periode. In deze koude weken werden er op meerdere plekken nonnetjes waargenomen. Deze prachtige eend is zeker geen jaarlijkse verschijning in de gemeente Hardenberg. Voor steltlopers was 2021 een goed jaar. In 2021 werden zeldzame soorten als krombekstrandloper, kleine strandloper, kanoet, rosse grutto en morinelplevier gevonden. Bijzonder was dat er ook kluten jongen groot hebben gebracht bij de Waterberging van de Grootte Scheere. Deze soort komt maar weinig tot broeden in het binnenland. Naast deze steltlopers werden er meerdere krooneenden, kraanvogels en een roodhalsfuut binnen de gemeentegrenzen gezien. Op 1 mei werd er met vier overvliegende reuzensterren een nieuwe soort voor de gemeente gezien. Daarnaast werd er ook een juveniele zwarte stern waargenomen. De voor de gemeente zeer zeldzame zwartkopmeeuw werd dit jaar ook waargenomen. In 2021 werden ook twee zeldzame reigersoorten waargenomen samen met de roerdomp en purperreiger. In mei liet een zwarte ooievaar zich een tweetal dagen goed zien in Emtenbroek. Daarentegen was een kleine zilverreiger maar kort ter plaatse bij de Grootte Scheere. Die soort was al sinds 2016 niet meer in de gemeente Hardenberg gezien. Tijdens de vogeltrek in het voorjaar doken diverse draaihalzen, een Europese kanarie en een hop op in de gemeente. Bij de Vloeivelden waren er weer waarnemingen van de zeldzame rietvogels als snor en sprinkhaanrietzanger. Langs de vecht liet de grauwe klauwier zich in de zomer regelmatig zien. Op de hei in de boswachterij Hardenberg waren er 's nachts weer meerdere nachtzwaluwen te horen.

Reuzenster

Foto: Gerwin Plaggenmarsch

Voor de roofvogelliefhebber was 2021 helemaal een geweldig jaar, waarbij met name de Rauwbloksweg toch altijd een magneet blijft voor vele roofvogels. Met ontdekkingen van zeearend, zwarte wouw en grauwe kiekendief, ruigpootbuiser, velduil en steppekiekendief zou je als liefhebber zeker niet klagen. Maar 2021 was voor roofvogels spotten nog beter. Op 28 maart dook er een landelijk zeer zeldzame grijze wouw op in de gemeente. Een dag later werd de beste soort voor de gemeente van 2021 gezien, een steenarend! Deze landelijke zeldzaamheid wordt doorgaans maar eens in de paar jaar in Nederland gezien, maar liet zich op 29 maart voor een aantal uur goed zien binnen de gemeentegrenzen. Zowel de steenarend als de grijze wouw waren nog niet eerder gemeld in de gemeente Hardenberg.

We bedanken iedereen voor zijn of haar waarnemingen in 2021 en hopen op een vogelrijk 2022!

Lars en Jari Kampjes

Steenarend

Foto: Bert Jonkhans

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden

Vivianne Pol, Hardenberg
Bert Lennips, Hardenberg
Jon Harms, Radewijk

Dringende oproep aan de IVN leden.

Algemene ledenvergadering. Dinsdag 17 mei 2022. 20.00 uur in het LOC.

Parkweg 1A. Parkeren onder het gebouw. Zaal open: 19.30 inloop met koffie en cupcake

In maart 2020 is de geplande algemene ledenvergadering van onze IVN-afdeling niet doorgegaan. De reden daarvoor is duidelijk en het ongemak van de pandemie suddert nog maar steeds door.

Verenigingsactiviteiten kwamen te vervallen en werden niet meer georganiseerd.

De situatie binnen het bestuur werd dusdanig wankel dat er van een vruchtbare samenwerking geen sprake meer was en dat bestuursleden hun taken hebben teruggegeven en neergelegd. Het draaiende houden van de afdeling is zoals jullie weten vervolgens door een viertal “vrijwilligers” opgepakt, met als uiteindelijk doel, na een te organiseren algemene ledenvergadering weer te komen tot een nieuw, enthousiast bestuur. Immers, een vereniging met zoveel leden heeft zeker bestaansrecht!

Vanuit die situatie heeft het interim-bestuur al enkele keren een oproep gedaan aan de leden om zich beschikbaar te stellen als kandidaat-bestuurslid. Het resultaat van die oproep is op de vingers van een hand te tellen, sterker nog, één vinger is voldoende want er heeft zich slechts één nieuwe kandidaat voor het bestuur gemeld.

De conclusie die we daaruit kunnen trekken is dat onze IVN-afdeling daarmee in de gevarenzone verkeert. Als er op de algemene ledenvergadering die zoals verderop staat, gepland op 17 mei a.s., niet voldoende kandidaten zijn om een actief bestuur te vormen, komt het voortbestaan van onze afdeling in gevaar.

Daarom, nogmaals een dringende oproep om je beschikbaar te stellen voor een functie in het afdelingsbestuur. Een keer in de maand vergaderen om de lijnen uit te zetten en de voortgang te bewaken is naar onze mening goed te doen. Gelukkig draaien de werkgroepen wel, maar ook dat werk moet onder verantwoordelijkheid van een bestuur vallen. De overgang naar landelijke contributie-inning is een verlichting voor het bestuur.

Om het proces van een nieuw bestuur vorm te geven worden we ondersteund door het Landelijke IVN in de persoon van Rob Meiers. Hij zal de ALV gaan leiden.

Vandaar de uitnodiging voor de Algemene Leden Vergadering van de IVN afd. Hardenberg/Gramsbergen op dinsdag 17 mei in het LOC+ Hardenberg. Parkweg 1A. Parkeren onder het gebouw.

Agenda:

1. Opening en introductie Rob Meiers van het landelijk IVN.
2. Verslag van ALV van 2019, staat op papier.
3. Jaarverslagen 2019, 2020 en 2021. Dit gebeurt mondeling.
4. Financieel: Stand van zaken tot nu toe. Kascommissie 2019 en 2020 rapporteert. Globale begroting van 2022.
5. Benoeming kascontrolecommissie.
6. Er zijn jubilarissen die in het zonnetje gezet mogen worden.
7. Bestuursverkiezing en toekomst van de afdeling.
8. Sluiting en hopelijk een toast op een nieuw bestuur en een groene toekomst.

Wilt u Facebook en website in de gaten houden? We kunnen nu niet inschatten of alles door kan gaan zoals wij het in de planning hebben.

Vleermuizen

rond de huizen

Nu het warmer weer wordt is de kans groot dat je tijdens het invallen van het donker zwarte vliegende dieren ziet boven je tuin. Meestal zijn dit gewone dwergvleermuizen. De gewone dwergvleermuis is een vleermuisensoort die veel in steden en dorpen rondvliegen opzoek naar insecten. Erg handig want per nacht eet een gewone dwergvleermuis wel meer dan 300 kleine insecten. Deze insecten bestaan uit vliegjes en muggen. In tegenstelling tot veel andere vleermuizen kan de gewone dwergvleermuis wat beter tegen straatverlichting en jaagt daar dan ook vaak onder. Maar ze hebben een voorkeur voor donkere tuinen, parken en vijvers. Dat de gewone dwergvleermuis zich thuis voelt rond huizen is niet vreemd. Ze wonen er namelijk ook in. Vaak klimmen ze in een spouwmuur via een dakpan of stootvoeg maar ook achter houten betimmering zitten ze. Van deze vleermuizen heb je dan geen last. Het overgrote deel van de mensen zien namelijk de vleermuizen wel vliegen in de tuin maar hebben geen idee dat ze deze dieren ook huisvesting bieden. Heel af e toe komt het voor dat een vleermuis een verkeerd gat in kruipt en daardoor in huis terecht komt, maar dan kun je het beste de lichten uit doen in die kamer en alle ramen open. Meestal vliegt de vleermuis zelfstandig het huis uit en pak hem vooral **niet** vast.

Tegenwoordig worden veel huizen gesloopt voor nieuwbouw of worden ze geïsoleerd door de spouwmuur te vullen. Hierdoor raken steeds meer vleermuizen hun verblijfplaats kwijt. Dit kan van een baltsverblijf zijn voor 1 vleermuis tot een kraamverblijfplaats voor 200 vleermuizen. En dan hebben we het nog niet over de winterverblijfplaatsen waar er soms wel 1000 vleermuizen hangen te slapen. Doordat vleermuizen zo afhankelijk zijn van ons als het gaat om verblijfplaatsen moet er vaak onderzoek gedaan worden naar de vleermuizen in de buurt en wat voor effect de werkzaamheden gaan hebben op deze vleermuizen. Met behulp van een batdetector, die de roepjes van vleermuizen hoorbaar maakt, en oplettende onderzoekers kunnen de meeste verblijfplaatsen van vleermuizen in stedelijke gebieden in kaart gebracht worden. Wordt er een verblijfplaats gevonden op een locatie waar de verblijfplaats gaat verdwijnen door werkzaamheden? Dan worden er mitigerende maatregelen toegepast. Dit kan het ophangen of in metselen van vleermuiskasten zijn in de buurt. Bekijk bijvoorbeeld maar eens de flats en huizen aan de M. Harmszoon Trompstraat, hier zijn meerdere kasten te vinden. Wel zo handig want nu raak je als bewoner niet je persoonlijke muggenbestrijding kwijt.

Tekst en foto's: Thirza Wesselink

Werkgroep duurzaamheid

De werkgroep duurzaamheid is de afgelopen twee jaar niet actief geweest. De werkgroep bestaat ook maar uit drie personen. Het is niet dat de werkgroep niet actief wil zijn, maar het is eigenlijk bijzonder dat er een aparte werkgroep duurzaamheid bestaat. De verwachting is eigenlijk, dat ondertussen duurzaamheid ingebed is, in het DNA van de IVN, net zo goed als de liefde voor natuur dat is. In het verleden zijn er tips geschreven voor de gidsen, zodat duurzaamheid ook een rol kan krijgen in excursies. En door achtergrondartikelen weten we, waarom we soms andere keuzes moeten maken, dan we voorheen deden. We zijn allemaal verantwoordelijk voor een duurzame leefomgeving, zowel binnen als buiten de IVN, dat zullen we onder ogen moeten zien. Dat vraagt soms om concessies en omdenken, maar biedt ook zoveel kansen. Laten we die kansen pakken. Heb je nog vragen op dit terrein, dan kun je altijd bij mij terecht, als medewerker duurzaamheid van De Koppel, tel. 0523-273388.

Miriam Gerrits.

NATUURLIJK LEZEN !

Een rubriek met mooie boeken, dikke en dunne boeken, kinderboeken, oud en nieuw, door Aart Bentsink.

Helaas kunnen wij i.v.m. auteursrechten geen afbeeldingen plaatsen bij de boeken

Diverse auteurs: Een wonder prachtig dier

De opvolger van bestseller 'Ik wou dat ik een vogel was'. Opnieuw een prachtig cadeauboek, dit keer met 366 dierenge-dichten en spectaculaire illustraties van de internationaal bekroonde Britta Teckentrup.

Deze rijk geïllustreerde poëziebloemlezing bevat 366 dierengedichten van Nederlandse en Vlaamse dichters – een voor elke dag van het jaar, inclusief schrikkel-dag.

Met gedichten van: Hans Andreus, Herman Gorter, Ingmar Heytze, Rutger Kopland, Sjoerd Kuypers, Joke van Leeuwen, Ted van Lieshout, Koos Meinderts, Paul van Oostaijen, Ester Naomi Perquin, Jaap Robben, K. Schippers, Patty Scholten, M. Vasalis, Edward van de Vendel, Bette Westera, Willem Wilmink en vele, vele anderen.

Een deel van de opbrengst schenkt Uitgeverij Ploegsma aan het Wereld Natuur Fonds.

Uitgever: Ploegsma
ISBN: 9789021682525
Prijs: 39,99

Peter Bultman: Adolphe Burdet

Een innemende biografie over Nederlands eerste natuurfotograaf. Adolphe Burdet was een reislustige Zwitser met liefde voor de natuur, ornithologie en een pionier op het gebied van natuurfotografie. Toen hij als twintiger Nederland aandeed besloot hij enige tijd te blijven. Adolphe solliciteerde met succes naar de functie van leraar Frans bij de puissant rijke familie Van der Vliet-Borski. Hij trouwde met zijn pupil Olga en werd daardoor vermogend. Hij stortte zich volledig op de natuurstudie, vooral de ornithologie. Een ontmoeting met Jac.P. Thijsse mondde uit in een hechte vriendschap. Thijsse zette hem aan om zijn passie voor natuur en fotografie te combineren. Hij werd een pionier op het gebied van de natuurfotografie.

Uitgever: Knnv
ISBN: 9789050118491
Prijs: 12,95

Diverse Auteurs: Fotografieids Vlinders en Libellen

Vlinders en libellen zijn fascinerende, kleurrijke en wonderschone insecten. Geen wonder dat het één van de meest populaire foto-onderwerpen zijn voor een natuurfotograaf! De hoogste tijd voor een boek helemaal gewijd aan deze fotogenieke beestjes. In dit boek vind je alle fotogenieke vlinders en libellen van Nederland en België, behandeld aan de hand van verschillende benaderingen, sferen en technieken. De auteurs, allemaal rasechte vlinder- en libellenfotografen, geven jou een flinke dosis inspiratie. Het unieke aan deze gids is dat het zowel achtergrond- als soortinformatie geeft én alle fotografische technieken beschrijft.

De volgende soortgroepen komen aan bod:

- dagvlinders
- libellen
- waterjuffers
- nachtvlinders

Uitgever: De Vlinderstichting
ISBN: 9789079588367
Prijs: 24,90

Lekker Lezen voor Kinderen

Yuyal Zommer: Het bijzondere Beestjesboek

Hoe langzaam gaat een slak? Zijn beestjes bang in het donker? Waarom lopen mieren in een rijtje? Lees het allemaal - en nog veel meer - in dit bijzondere beestjesboek. Ontmoet allerlei vliegende, stekende en wriemelende beestjes van over de hele wereld. En ontdek wat ze eten, hoe ze jagen, waar ze hun baby's krijgen, wie er op het water kan lopen en allerlei andere wonderlijke feitjes... Kun je ook alle beestjes vinden die zich in dit boek verstopt hebben?

Uitgever: Lemniscaat B.B
ISBN: 9789047707868
Prijs: 16,99

John Clare

Engelse schrijver: 1793-1864

Onder de natuurliefhebbers, dus ook IVN leden, zijn er veel boekenliefhebbers. Ik ben zelf een liefhebber van het werk van Nan Sheperd en Robert Macfarlane. Er worden tegenwoordig veel boeken uitgebracht. Als je kijkt op de website van het KNNV zie je veel mooie boeken, ook qua vormgeving. Ook de uitgeverij Atlas Contact is bekend van de vogelserie en het tijdschrift 'De Scharrelaar'.

Echter ook dichters hebben door de eeuwen heen de natuur vaak als onderwerp gekozen of werden hierdoor geïnspireerd. In het Belgische Vogelmagazine Fwiet las ik een artikel over de Engelsman John Clare. Hij is in zijn tijd nooit erkend als een groot dichter, omdat hij de natuur rondom Northhamptonshire beschreef in eenvoudige taal vermengd met het nodige dialect. Zijn werk schreef hij in de 19e eeuw, een periode waarin de industriële revolutie zich afspeelde. Hij beschreef de vernietiging van de natuur in klaagzangen over de teloorgang van het landelijke Engeland. Wat hem veelal onderscheidde van andere dichters was zijn kennis van de natuur. In tegenstelling tot veel van zijn schrijvende collega's bracht hij vele uren door in de natuur.

Zijn kennis en liefde voor de natuur is mede ontstaan tijdens zijn werk als herder. In het boek 'Selected Poems' beschrijft hij in diverse gedichten en essays 147 vogelsoorten. De overeenkomst met andere kunstenaars is dat hij een getormenteerd persoon was. Hij wordt een genie genoemd, maar ook erg gevoelig.

John Clare
Foto: Wikipedia

Een overeenkomst die doet denken aan Vincent van Gogh, John Clare had ook stemmingswisselingen, was introvert en leed aan waanbeelden. In 1841 kwam dit tot een dieptepunt toen hij vluchtte uit een psychiatrische instelling. Hij liep 140 kilometer om zijn geliefde te ontmoeten. Bij de familie aangekomen vertelde men hem dat zijn Mary 3 jaar eerder was overleden. John Clare verpieterde en overleed in een psychiatrische instelling.

(Met toestemming van 'Fwiet' vrij bewerkt door Aart Bentsink)

Natuurbescherming in Nederland en de rol van het IVN

Van oudsher waren het de landgoedeigenaren, die al zuinig met hun terreinen omgingen. A.C.W Staring, heer van de Wildenborch, uit de Achterhoek, speelde daarin een belangrijke rol. In de tweede helft van de 19e eeuw kwam de industrie op gang en daarmee ook het afval. Toen de gemeente Amsterdam aan het begin van de 20e eeuw het Naardermeer als vuilstortlocatie wilde gebruiken was dat de aanzet Natuurmonumenten op te richten. Dit gebeurde in 1905 op initiatief van de beroemde schoolmeester Jac.P.Thijssse. Het Naardermeer werd voor 150.000 gulden aangekocht en was daarmee van de ondergang gered. Het aankopen en beheren is mogelijk geworden door rijke Nederlanders. Pas na WO II kwam er ook overheidsgeld aan te pas.

In 1939 werd de 'Bond tegen verontreiniging van Natuur' opgericht met de bedoeling ongewenst gedrag te corrigeren. Er werden Natuurwachters aangesteld. De ANWB sloot daar later bij aan met de beroemde posters 'Laat niet als dank voor het aangenaam verpoezen den eigenaar van 't bosch de schillen en de doozen'.

Gecorrigeerd worden was na WOII niet meer zo populair. Daarom niet corrigeren, maar positief opvoeden. En zie daar, in 1960 zag het Instituut Voor Natuurbeschermingseducatie het levenslicht! Als oprichters worden Jaap van Dijk en Jan Nijkamp gezien. De opleiding tot natuurgids kwam en er werden jeugdkampen georganiseerd. De waterlelie werd het symbool. De afkoring IVN was een feit en het is nog steeds een sterk merk, niet meer weg te denken met z'n vele actieve afdelingen in het hele land. Als een spin in het web werkt het IVN samen met veel organisaties tot het ministerie van Economische Zaken aan toe (Nationale Parken!).

De jaren '60 van de vorige eeuw was best bijzonder: muziek, cultuur, landbouw, natuur en wetenschap waren volop in ontwikkeling. De chemische industrie bleek niet altijd een zegen. In 1962 verscheen een boek dat een schokgolf veroorzaakte: 'Silent Spring' van de Amerikaanse Rachel Carson (Dode Lente, 1965). Het schrikbeeld dat alle insecten waren gedood door DDT en dat daardoor de vogels uitstierven en dus het zingen van de voorjaarsvogels niet meer gehoord zou worden. Insecticiden, herbiciden, fungiciden zijn nu Gewasbeschermingsmiddelen en ze worden, terecht, sterk aan banden gelegd. DDT, CFK's, drijfgassen zijn verouderde begrippen.

In 1965 werd de Vereniging Tot behoud van de Waddenzee opgericht op initiatief van een 16 jarige scholier, Kees Wevers. De jeugd speelt vaker een cruciale rol! In 2013 kwam Boyan Slat (19 jaar) met The Ocean Clean up, om de plastic soep in de oceanen aan te pakken. En wat te denken van Greta Thunberg, met haar 15 jaren ging ze in 2018 elke schooldag staken om aandacht te vragen voor de dreigende klimaatverandering. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst!

En dan nog IVN Hardenberg/Gramsbergen. In 1992 was er een biologiedocent aan de toenmalig Jan van Arkel, Ton van der Lichte, die met het idee kwam om in Hardenberg een afdeling van het IVN in het leven te roepen. Samen met SBB-ers Sjaak (en Ilse) van Dijk, Gerrit Hankamp en ook Egbert Pullen, Rika Beuze-Admiraal begon het allemaal. Ook ik mocht er bij zijn! Februari 1993 was de afdeling een feit! Mooie gebieden in kaart brengen, natuurwandelingen opzetten en elkaar verscherpen in kennis. En we bestaan nog steeds met een dikke 300 leden en veel actieve vrijwilligers, om de inwoners te laten genieten van al het mooie wat er nog is, inclusief de voorjaarsgeluiden, gelukkig nog steeds te horen. Beschermwaardig tot en met!

Jan van Hoek

Rots en Water
programma

Zorgen

je kind wordt gepest, gaat met buikpijn naar school
of is niet weerbaar genoeg, trainingen in kleine groepen
of individueel.
Start op elk gewenst moment op verschillende locaties in
de regio of bij u op school.

■ weerbaarheid ■ zelfvertrouwen ■ grenzen stellen

Stavast
COACHING

Michiel Stolper
06-162 43 443
info@stavastcoaching.nl
www.stavastcoaching.nl

Een portret van....

Het is een zonovergoten dag wanneer ik bij Martha op bezoek ga. Het is een groot huis en ik zoek even naar de juiste deur. Buiten in de tuin die vol staat met oude bomen vinden we allerlei plekjes voor de foto's, de tuin is enorm en door de verwildering groeien er allerlei planten en struiken door elkaar. De specht is duidelijk de baas in de tuin en is gek op de nestkastjes. Binnen vertelt Martha dat ze op 16 april 1942 in Oldenzaal is geboren en heeft één broer. Martha heeft een intensieve jeugd gehad die in het teken stond van regelmatige verhuizingen in binnen en buitenland. Maar omdat ze zo leergierig was begon ze aan allerlei opleidingen en werd uiteindelijk Biochemisch laboratorium assistent. Martha heeft veel interesse wat er zoal om haar heen gebeurt. Iedere dag is het waard om nieuwe dingen te ontdekken. Vanwege haar drukke werkzaamheden in het westen, besloten Martha en haar man een vakantiehuis in de buurt van Dedemsvaart te kopen. Daar werd wat afgeschilderd en geklust, maar ze raakte helemaal verknocht aan de mooie omgeving en de natuur. Ze besloten voorgoed naar hier te verhuizen en kochten dit heerlijke huis met veel groen.

Zes jaar geleden is Martha lid geworden van het IVN, ze zag een advertentie in de toren over een wandelingen ging mee. De wilde planten hebben haar belangstelling en ze wilde daar graag meer over weten. Eens in de zoveel tijd gaat ze mee met de wilde plantengroep om te ontdekken hoe het met de soorten die in het veld staan gesteld is. Sommige doen het niet zo goed meer en moeten knokken om te overleven. Martha vindt het wel, gezien haar hoge leeftijd, steeds moeilijker om op haar knieën de kleine plantjes te bekijken, maar mooi is het wel. Ze houden dan lijsten bij met de soorten die ze tegenkomen.

Vanwege haar belangstelling voor de wilde planten is ze met Peter Fleurke naar Zwolle geweest. Daar organiseerden ze een korte cursus. Martha is echt een buitenmens, samen met haar vriendin Janny maken ze flinke wandelingen en bezoeken ze natuurgebieden, laatst nog hebben ze de hunebed route gelopen, jammer dat dan het weer wat tegen zat en dat ze een verkeerde afslag namen, maar ze genieten er wel van. Door de coronajaren, gingen verschillende uitstapjes niet door. Martha heeft samen met Janny nog een belangrijke taak op zich genomen. Op camping de Zandstuve controleren ze samen 25 nestkastjes, de nestkastjes zijn in goede handen op deze camping. Ze worden goed in de gaten gehouden vertelt Martha er is geen vandalisme of er zijn vernielingen te melden en dat is positief. In het prille voorjaar beginnen Martha en Janny met het herstellen van de nestkastjes, met nijptang en hamer worden verroeste spijkers vervangen en de viezigheid verwijderd, waaronder veel oorwurmen. Daarna begint de controle periode. Vanaf het eerste ei totdat ze uitgevlogen zijn. Martha vertelt dat in een koud voorjaar de controles vaak hetzelfde zijn omdat de vogels zich aanpassen aan de weersomstandigheden en stoppen met eieren leggen zodra het weer slechter is geworden. Ik bewonder Martha om haar enthousiasme waarin ze haar taak serieus neemt en er graag over vertelt. De natuur is om haar heen en dat merk je ook aan de nestkastjes in de achtertuin, de specht probeert in te breken in de kastjes in de hoge bomen. Het luide hak geluid verraad zijn aanwezigheid. Ver schillende nestkastjes zijn zo ernstig beschadigt dat ze onbewoonbaar zijn geworden.

Bij enkele moesten het invlieg gat het ontgelden, maar bij

één is de hele zijkant weggehakt en is hierdoor totaal onbruikbaar geworden. Martha zegt dat het jammer is, maar dan wordt het tijd voor een paar nieuwe en stevige nestkasten. Martha maakt zich grote zorgen om de natuur, vooral dat er

steeds minder insecten zijn, de mensen willen niet luisteren en leggen nog steeds "trendy" stenen tuinen aan. Laat de boel de boel en zorg voor meer afwisseling in de bloementuin. Dat is niet alleen goed voor de biodiversiteit maar ook voor onze toekomst. Zolang Martha gezond blijft gaat ze door met tochtjes maken en mooie plekjes bezoeken. Haar wens was ooit de plaatsen te bezoeken die je vroeger in de aardrijkskundeles moest "opdreunen". Van Groningen tot Limburg en Martha vond dit leuke lessen. Het was een bijzondere middag, een bevlogen vrouw met nog veel plannen, maar vooral genieten van al het moois om haar heen.

Tekst en foto's: Jacqueline.

Oproep! Oproep!

Belangrijke ledenvergadering op 17 mei a.s. in het LOC, Parkweg 1A
Aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30
Zie bladzijde 10

Workshop: Een levende tuin maak je zelf!

Deel 2

In de vorige De Hommel heb ik geschreven over de Workshop “Een levende tuin maak je zelf!”

Het ging toen over de aanleiding van die Workshop en over vragen en antwoorden met betrekking tot vogels in de tuin. Nu wat informatie over wat we onder een levende tuin verstaan.

In het algemeen geldt dat hoe gevarieerder een tuin is, hoe meer leven er in die tuin voorkomt. Als je veel leven in je tuin wilt, en welke IVN'er wil dat niet, probeer dan eens je tuin te bekijken met de ogen van de dieren.

Belangrijk zijn de drie V's.

Voedsel: nectar en stuifmeel, vruchten zoals bessen, zaden en noten en dieren zoals insecten en wormen.

Veiligheid: om te schuilen en te slapen.

Voortplanting: nestgelegenheid voor zoogdieren, vogels en insecten.

Hoe zorgen we er voor dat die 3 V's voldoende in onze tuinen aanwezig zijn?

De bodem is de basis voor een gezonde natuurlijke tuin.

Een gezonde bodem zit vol met leven zoals bacteriën, schimmels, springstaarten, insecten, wormen en mollen. Bij elkaar opgeteld is al dit ondergrondse leven minstens net zo groots en veelzijdig als het bovengrondse leven. Bodemleven vervult een essentiële rol in het ecosysteem. De bodem is namelijk dé plek waar dood natuurlijk materiaal wordt afgebroken om daarna weer beschikbaar te komen voor een nieuwe generatie. Bewust omgaan met het leven onder de grond kan de kwaliteit van de bodem daarom aanzienlijk verbeteren.

Een bekende dierlijke bodemverbeteraar is de regenworm.

Hoe kun je de bodem van je tuin op een natuurlijke manier verbeteren?

- Peulvruchten leggen stikstof vast in de bodem en zorgen daarmee voor natuurlijke bodemverrijking. Bonen zijn dus niet alleen lekker, ze zijn ook erg goed voor de bodem.
- Gevallen bladeren en uitgebloeide planten bevatten nog veel voedingsstoffen. Veeg gevallen blad daarom niet weg maar vermeng het met de bodem voor een rijkere toplaag. Laat uitgebloeid loof zitten tot het helemaal verdord is.
- Organische mest maakt planten beter bestand tegen schadelijke bacteriën en schimmels en houden bovendien het bodemleven gezond. Gebruik daarom liever geen kunstmest.
- Als je de structuur van de bodem wilt verbeteren, dan is composteren een leuke en nuttige bezigheid. Het groente-, fruit- en tuinafval dat wij jaarlijks produceren bevat veel voedingswaarde die de bodem enorm kan verrijken. Door al dit materiaal niet weg te gooien, maar te verzamelen op een composthoop, kun je uiteindelijk je eigen compost maken.

Een volgende keer verder.

Tekst en foto's: Peter Fleurke

Dwingelderveld

Een wandeling.

3 April hebben Janny Leenheer en ik (Martha Deierkauf) een stuk gewandeld van een etappe de "Loop langs de Hunebedden". Tien kilometer over het Nationaal park Dwingelderveld. Eén van de eerste heidevelden die Jac. P. Thijsse "gered" heeft. Het is het grootste natte heidegebied van West-Europa.

Beginpunt het Bezoekerscentrum Spier en eindpunt het Bezoekerscentrum Dwingelderveld. Het was druk op de beide parkeerplaatsen, ondanks het winterweer. In het begin veel eiken, hulst en sparren, uitlopende lariks en krentenbomen en we zagen een nestje in een bloeiende sleedoorn. Rozetten van vingerhoedskruid en veel jonge brandnetel. Na twee kilometer was er een uitkijktoren met een prachtig uitzicht over het gebied. Waarnemingen: grote zilvereiger, paartje kuifeenden, wilde eenden, ganzen en nog een zwerm kleine vogeltjes, vinken en mezen. Een mooi groot mierennest van dennennaalden met druk gewoel van zwarte mieren. Langs een kudde schapen met lammetjes gelopen, kwamen we op de uitgestrekte heide. Halverwege het Kraloërveld zijn we verkeerd gelopen en stuiten we op de Ruiner Aa. Daar vandaan het Schouwpad gelopen. Waarnemingen: speenkruid, veldkers, opkomend fluitenkruid, brandnetel en de eerste Pinksterbloem. Groepje spreuwen, grote zilvereiger, diverse soorten ganzenkoppels.

Vermoeid maar voldaan arriveerden we in het bezoekerscentrum. we dronken een kopje thee en reden huiswaarts.

Tekst en foto's: Janny Leenheer en Martha Deierkauf

Nat heidegebied

Ruiner Aa

Wandeling Kampen

Op woensdag 30 maart van dit jaar gaan mijn man en ik een dagje met de trein naar Kampen voor een stadswandeling en museumbezoek.

Om 10 uur in de ochtend gaan we de stadsbrug over en lopen eerst een eindje langs de IJsselkade. Het weer valt mee, fris met een waterig zonnetje. We slingeren door de stad tot we bij de Cellebroederspoort komen. Als je daar onderdoor loopt, kom je in 'Het Groene Hart' van Kampen terecht. Dit is een oud park, al in 1830 is er begonnen met de aanleg voor alle burgers van Kampen. Er kwam een stadsarchitect aan te pas. Later werd de destijds befaamde tuinarchitect Jan David Zocher en zijn zoon Louis Paul (ontwerper Vondelpark) erbij betrokken voor een meer harmonieus geheel. Het geheel is aangelegd volgens de regels van de Engelse landschapsstijl te herkennen aan veel gebogen lijnen, veel afwisselende boomgroepen, vlakke gazons en grote grillige waterpartijen. In het stadspark zijn monumenten en kunstwerken te vinden. Er is een rozen-tuin en door het park verspreid staan stinzenplanten.

En ja, die stinzenplanten doen mijn hart (als lid van de wilde plantenwerkgroep) sneller kloppen. We vallen met de neus in de boter, want er staat heel veel in bloei. Grote groepen daslook vallen als eerste op samen met verwilderde narcissen. Later zien we rond een dikke boom helderblauwe sterhyacinten en blauwe anemoontjes. Er staat speenkruid en tussen de bomen door ontdekken we een flinke groep lenteklokjes. We komen paarsrode en witte holwortel tegen en dovenetels in alle kleuren tussen wit en paars. Ook roze sneeuwroem ontbreekt niet.

Midden in het groene hart van Kampen is kinderboerderij Canteleer gevestigd. Daar valt veel te leren over verschillende aspecten van het boerenbedrijf. Naast dieren vind je er ook een heemtuin.

Via de Broederpoort lopen we de stad weer in. We bezoeken het prachtige Ikonenmuseum en nu we toch in Kampen zijn, kijken we nog even rond in het Stedelijk Museum. Daar is de tijdelijke tentoonstelling 'Door Schoonheid Omringd'. Tot slot bezoeken we de voormalige Synagoge, waar schilderijen van Jan van Driel (in het licht van de Haagse School) hangen.

Daarna gaan we moe en voldaan naar huis.

Het stadspark van Kampen is zeker een plek om nog eens naar terug te keren.

Tekst en foto's: Rinie Termaat

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Vice-voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Secretariaat/dagelijks bestuur	vacature
Penningmeester/dagelijks bestuur	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature

Ledenadministratie: Janny Leenheer

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Redactieadres De Hommel: Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar

e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Waarnemend afdelingssecretaris: Jan van Hoek.

e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Website: www.ivnhardenberg.nl

De werkgroepen

Voor informatie over de werkgroepen, neem contact op met waarnemend afdelingssecretaris Jan van Hoek.
Tel: 06 394 70 560 of mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl.

Werkgroep Excursies

Werkgroep Insecten en nachtvlinders

Werkgroep Landschapsonderhoud

Werkgroep Nestkasten

Werkgroep Paddenstoelen

Werkgroep Planten

Werkgroep Vogels

Werkgroep Zoogdieren

Contactpersoon Jeugd

Jaap Muilwijk

Julian Overweg en Jari Kampjes

Marinus Benning en Gerard Timmerman

Fam. Lambers

Lydia de Waard-Levöleger

Peter Fleurke

Jari Kampjes en Julian Overweg

Thirza Wesselink

In samenwerking met De Koppel

www.misker.nl

Twee ijzersterke
merken onder
één dak

ProVOET

Voetsalon Lianne

*Medisch en oncologisch
voetzorgverlener*

Lianne Dijkstra

Orionlaan 8

7771 EK Hardenberg

0523-263025

www.voetsalonlianne.praktijkinfo.nl

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerveenseweg 34
Ane/Grambergen

VEIOS

IN TOYOTA GESPECIALISEERD

Autobedrijf Gebr. Veurink

Rheezerweg 40a

7771 TG Hardenberg

0523-264456

www.autoveurink.nl

welKOOP

Lange Spruit 11, 7773NE Hardenberg

Tel. (0523) 271 969

Hout voor de haard

Verkrijgbaar bij "De Steenuil"

Bel voor informatie en prijzen: Bert Tip, 0523-266474

Houtprijzen per 1 januari 2022:

Eiken, Beuken, Acacia, Am. Vogelkers: € 60,00 per kuub

Berken, Elzen, Essen, Populieren: € 50 per kuub

Brengen in Hardenberg € 10 per vracht van 1,5 kuub

Buiten Hardenberg € 15 per vracht van 1,5 kuub.

IVN leden krijgen korting van € 5 per kuub.

Steenuil

Foto: Martha de Jong-Lantink

Iedere natuurliefhebber is welkom

Lid worden van IVN Hardenberg - Gramsbergen ?

Met ingang van 1 januari 2021 ontvangen de leden 2 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel". Daarnaast ontvangt u 4 x per jaar het blad "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

Leden kunnen gratis meedoen met onze excursies en verenigingsactiviteiten.

De contributietarieven: € 24,00 voor leden, huisgenoot-leden en jeugdleden € 6,00, donateurs € 10,00 per jaar.

Het lidmaatschap duurt minimaal één jaar. Het lidmaatschapsjaar loopt van de datum van inschrijving tot één jaar daaropvolgend. Het wordt automatisch met een jaar verlengd.

U kunt het lidmaatschap tot een maand voor het lidmaatschap afloopt opzeggen.

Dat kunt u doen bij het landelijk IVN t.a.v servicedesk, PB 20123, 1000 HC Amsterdam of bij Janny Leenheer, ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

E-mail adres: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.